

IEVADRAKSTS

2007. gada 5. jūlija sanāksmē, pamatojoties uz regulāro tautsaimniecības un monetāro analīzi, Padome nolēma nemainīt galvenās ECB procentu likmes. Informācija, kas kļuvusi pieejama kopš 6. jūnijā Padomes pieņemtā lēmuma palielināt procentu likmes, nodrošinājusi vēl labāku šā lēmuma pamatojumu. Tā arī apstiprinājusi, ka cenu stabilitātes vidēja termiņa perspektīvu vēl arvien apdraud augšupvērsti riski. Ņemot vērā pozitīvo ekonomisko vidi euro zonā, ECB monetārā politika joprojām uzskatāma par labvēlīgu – kopumā finansēšanas nosacījumi ir izdevīgi, monetāro rādītāju un kredītu atlikuma pieaugums spēcīgs un likviditāte euro zonā ir augsta. Lai nodrošinātu cenu stabilitāti vidējā termiņā, arī nākotnē nepieciešama apņēmīga un savlaicīga rīcība. Padome turpinās rūpīgi sekot visām norisēm, lai vidējā termiņā neļautu īstenoties cenu stabilitāti apdraudošajiem riskiem un lai vidēja un ilgāka termiņa inflācijas gaidas euro zonā arī turpmāk tiktu stingri noturētas cenu stabilitātei atbilstošā līmenī. Šāda inflācijas gaidu ierobežošana ir priekšnoteikums, lai monetārā politika sniegtu ilgstošu ieguldījumu stabilas tautsaimniecības izaugsmes veicināšanā un darba vietu radīšanā euro zonā.

Vispirms – par tautsaimniecības analīzi. Jaunākie dati un publiskotie apsekojumi joprojām kopumā ir pozitīvi, apstiprinot viedokli, ka ekonomiskā aktivitāte euro zonā 2007. gada 2. ceturksnī turpina pieaugt stabilā tempā atbilstoši Padomes bāzes scenārijam.

Arī nākotnē ekonomiskās aktivitātes perspektīva vidējā termiņā joprojām ir labvēlīga. Ir nosacījumi, lai turpinātos stabila euro zonas tautsaimniecības izaugsme. Kas attiecas uz ārējo vidi, pasaules ekonomiskā izaugsme kļuvusi vienmērīgāka visos reģionos un, lai gan nedaudz palēninājusies, joprojām ir spēcīga. Tādējādi ārējie apstākļi turpina veicināt euro zonas eksportu. Gaidāms, ka arī iekšzemes pieprasījums euro zonā saglabās līdzšinējo samērā spēcīgo kāpuma tempu. Vajadzētu turpināties dinamiskam investīciju apjoma pieaugumam, ko labvēlīgi ietekmēs joprojām izdevīgie vispārējie finansēšanas nosacījumi, lielā uzkrātā un pašreizējā uzņēmumu peļņa, bilanču pārstrukturēšana, kā arī ilgā laikā sasniegtais darbības efektivitātes kāpums. Savukārt reālo rīcībā esošo ienākumu dinamikai vajadzētu stimulēt patēriņa pieaugumu, jo darba tirgus apstākļi turpina uzlaboties.

Riski, kas apdraud šo labvēlīgo tautsaimniecības izaugsmes perspektīvu, īsākā termiņā kopumā ir līdzsvaroti. Vidējā un ilgākā termiņā pārsvarā vērojami lejupvērsti riski galvenokārt ārējo faktoru dēļ. Tie īpaši saistīti ar bailēm no protekcionisma spiediena pastiprināšanās, turpmāka naftas cenu kāpuma varbūtību, bažām par iespējamām



neprognozējamām norisēm globālās nesabalansētības dēļ un iespējamām finanšu tirgus noskaņojuma pārmaiņām.

Cenu dinamikas jomā SPCI gada inflācija saskaņā ar *Eurostat* ātro aplēsi 2007. gada jūnijā bija 1.9% (tāpat kā iepriekšējos mēnešos). Turpmāk gada inflācijas rādītāju īstermiņa dinamiku joprojām lielā mērā noteiks pašreizējās un agrākās enerģijas cenu norises, jo pagājušajā gadā novērotais enerģijas cenu svārstīgums radījis ievērojamus bāzes efektus. Pamatojoties uz naftas cenu un naftas cenu nākotnes līgumu pašreizējo līmeni, kam ir tendence pieaugt, domājams, ka nākamajos mēnešos gada inflācija tikai nedaudz samazināsies, bet gada beigās atkal būs vērojams būtisks tās kāpums.

Monetārajai politikai svarīgajā vidējā termiņā cenu stabilitātes perspektīvu joprojām apdraud augšupvērsti riski. Tie attiecas galvenokārt uz iekšējiem faktoriem. Tā kā jaudu izmantošanas līmenis euro zonas tautsaimniecībā ir augsts un darba tirgus apstākļi joprojām uzlabojas, parādās ierobežojumi, kuru ietekmē darba samaksas dinamika varētu būt straujāka, nekā gaidīts. Turklāt šādā vidē var pieaugt cenu noteikšanas iespējas tirgus segmentos ar zemu konkurenci. Šādas norises radītu būtiskus augšupvērstus cenu stabilitātes riskus. Tāpēc ir ļoti svarīgi, lai visas iesaistītās puses pildītu savas saistības. Īpaši vienošanās par darba samaksu jāveic pietiekami diferencēti, ņemot vērā cenu konkurētspējas situāciju, joprojām augsto bezdarba līmeni daudzās valstīs un konkrētai nozarei raksturīgo produktivitātes dinamiku. Padome uzsver, ka ir būtiski nepieļaut darba samaksas pārmaiņas, kas varētu izraisīt inflācijas spiedienu un negatīvi ietekmēt visu euro zonas iedzīvotāju pirktspēju. Turklāt augšupvērstus cenu stabilitātes riskus rada arī administratīvi regulējamo cenu un netiešo nodokļu kāpums, kas pārsniedz līdz šim paredzēto, kā arī iespējamā procikliskā fiskālās politikas nostāja dažās valstīs. Visbeidzot, runājot par ārējiem faktoriem, augšupvērstus riskus rada turpmāka negaidīta naftas cenu kāpuma iespēja.

Monetārā analīze apstiprina dominējošos augšupvērstos cenu stabilitātes riskus vidējā un ilgākā termiņā. Jau tā augstas likviditātes apstākļos saglabājas spēcīgs monetāro rādītāju pieauguma temps. Nepārtraukto spēcīgo monetāro rādītāju kāpumu atspoguļo ilgstoši straujais M3 pieaugums (maijā salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu – 10.7%) un joprojām augstais kredītu atlikuma kāpums. Straujais monetāro rādītāju un kredītu atlikuma kāpums daļēji atspoguļo labvēlīgos finansēšanas nosacījumus un stabili tautsaimniecības izaugsmi.

Nosakot un vērtējot monetārajai politikai būtiskās monetāro rādītāju un kredītu atlikuma pieauguma pamattendences, ir svarīgi novērtēt īstermiņa svārstības un ienesīguma līknes

izliekuma un ārējo faktoru pārmaiņu ietekmi, kas visdrīzāk izrādīsies īslaicīga. Šādā perspektīvā vairākas pazīmes liecina, ka pašlaik monetāro rādītāju dinamiku ietekmē augstākas īstermiņa procentu likmes, lai gan vismaz pagaidām tās nav būtiski mazinājušas vispārējo straujo monetāro rādītāju un kredītu atlikuma pieauguma kāpumu. Piemēram, īstermiņa procentu likmju paaugstināšanās veicinājusi šaurās naudas rādītāja M1 lēnāku kāpumu pēdējos ceturkšņos. Vienlaikus dažas pazīmes liecina, ka privātajam sektoram izsniegto aizdevumu gada pieauguma temps kopš 2006. gada vidus stabilizējas, lai gan divciparu skaitļa līmenī. Nefinanšu sabiedrību un mājsaimniecību aizņēmumu dinamika rāda, ka aizdevumu apjoma kāpuma stabilizēšanās kļūst vienmērīgāka. Runājot par mājsaimniecībām, aizdevumu apjoma kāpuma stabilizēšanās atspoguļo arī mērenāku mājokļu cenu dinamiku, lai gan caurmērā euro zonā joprojām saglabājas straujš mājokļu cenu pieaugums.

Ņemot vērā ilgstošo spēcīgo monetāro rādītāju un kredītu atlikuma pieaugumu, skaidri redzams, ka vidējā un ilgākā termiņā cenu stabilitāti apdraud augšupvērsti riski. Pēc vairākus gadus ilgušā stabilā monetāro rādītāju pieauguma likviditāte euro zonā joprojām ir augsta. Šādos apstākļos arī turpmāk ļoti rūpīgi jāseko monetārajām norisēm, īpaši ņemot vērā ekonomiskās aktivitātes kāpumu un joprojām dinamisko īpašumu tirgus attīstību.

Kopumā var teikt, ka, vērtējot cenu tendences, svarīgi neaprobežoties ar inflācijas īstermiņa svārstību novērtējumu. Monetārajai politikai svarīgas ir vidējā termiņa norises. Riski, kas apdraud vidēja termiņa cenu stabilitātes perspektīvu, joprojām ir augšupvērsti un īpaši saistās ar iekšējiem faktoriem. Pastāvot augstai jaudu izmantošanai un pakāpeniski uzlabojoties darba tirgus apstākļiem, parādās ierobežojumi, kas varētu izraisīt straujāku darba samaksas un peļņas maržas dinamiku, nekā gaidīts. Ņemot vērā monetāro rādītāju un kredītu atlikuma spēcīgo kāpumu jau tā augstas likviditātes apstākļos, tautsaimniecības analīzes un monetārās analīzes rezultātu salīdzinājums apstiprina vērtējumu, ka vidējā un ilgākā termiņā dominē augšupvērsti cenu stabilitātes riski. Tāpēc Padome rūpīgi sekos visām norisēm, lai vidējā termiņā neļautu īstenoties cenu stabilitāti apdraudošajiem riskiem un lai vidēja un ilgāka termiņa inflācijas gaidas euro zonā arī turpmāk tiktu stingri noturētas cenu stabilitātei atbilstošā līmenī. Lai nodrošinātu cenu stabilitāti vidējā termiņā, arī nākotnē nepieciešama apņēmīga un savlaicīga rīcība.

Runājot par fiskālo politiku, Padome ar bažām konstatē vairākās valstīs pastāvošo spiedienu atteikties no iepriekš noteiktajiem fiskālās konsolidācijas mērķiem. Pašlaik kopumā labvēlīgajā ekonomiskajā vidē visām valdībām obligāti jāievēro Stabilitātes un izaugsmes pakta nosacījumi par fiskālo konsolidāciju tautsaimniecībai labvēlīgos periodos un visām

iesaistītajām valstīm jāpilda apņemšanās, ko tās paudušas Eurogrupas sanāsmē Berlīnē 2007. gada 20. aprīlī. Berlīnē tika panākta vienošanās, ka labvēlīgo ciklisko nosacījumu izmantošana ļautu lielākajai daļai euro zonas valstu 2008. un 2009. gadā sasniegt to vidējā termiņa mērķus, kā vēlāko termiņu mērķu sasniegšanai visām valstīm nosakot 2010. gadu. Šie solījumi jāatspoguļo 2008. gada budžeta plānos, lai neļautu atkārtoties valdības nespējai koriģēt fiskālās bilances tautsaimniecībai labvēlīgajos periodos. Vienlaikus Padome atzinīgi novērtē uzmanību, kādu ECOFIN pievērš valsts finanšu kvalitātes uzlabošanas un efektivitātes palielināšanas pasākumiem.

Runājot par strukturālajām reformām, Padome pilnībā atbalsta visus pasākumus, kas uzlabo preču, darba un finanšu tirgu darbību. Ņemot vērā Izaugsmes un nodarbinātības integrētās vadlīnijas, ES dalībvalstis norādīja, ka iekšējā tirgus sekmīga darbība joprojām ir Lisabonas stratēģijas svarīgākais jautājums un tajā minētās četras brīvības uzlabos Eiropas Savienības konkurētspēju. Tāpēc vienotā tirgus izveides pabeigšana ir dalībvalstu prioritāte īpaši attiecībā uz turpmāku finanšu tirgus integrāciju, efektīvas konkurences nodrošināšanu enerģijas tirgū un Pakalpojumu direktīvas īstenošanu. Konkurences pieaugums tirgū un pārrobežu šķēršļu samazināšana labvēlīgi ietekmē patērētājus, jo nodrošina cenu pazemināšanos un plašāku preču izvēli. Tas paaugstina uzņēmumu efektivitāti, vairo dinamismu un uzlabo spēju pārvarēt ekonomiskos šokus un reaģēt uz globalizācijas radītajām problēmām un sniegtajām iespējām. Lai veicinātu ilgtermiņa ekonomisko izaugsmi un darba vietu radīšanu, vairotu euro zonas spēju pretoties ekonomiskajiem šokiem un veicinātu cenu stabilitātes saglabāšanu euro zonā, vissvarīgākais ir īstenot "atklāta tirgus ekonomikas principu, kas paredz brīvu konkurenci". Tas tika apstiprināts pēdējā Eiropadomes sanāsmē, kad ES vadītāji vienojās par jauna protokola pievienošanu Līgumiem Starpvaldību konferences kontekstā. Šajā protokolā uzsvērts, ka iekšējais tirgus, kurā ietverta sistēma, kas nepieļauj konkurences izkropļojumus, tiešām ir neaizstājams ES dalībvalstu veiksmīgai darbībai.

Šajā "Mēneša Biļetena" izdevumā iekļauti divi raksti. Pirmajā rakstā aplūkotas un skaidrotas monetārās norises euro zonā kopš 2004. gada vidus. Otrajā rakstā analizētas lielāko naftas eksportētājvalstu būtiskākās strukturālās iezīmes un jaunākās ekonomiskās norises.